

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของแต่ละประเทศอย่างหนึ่ง ประเทศที่เจริญย่อมมีความต้องการไฝหาความรู้ ความเข้าใจและนำทักษะทางเทคนิควิทยาต่าง ๆ มาใช้การจัดการศึกษาเป็นการลงทุนที่สำคัญเพราะการศึกษาจะช่วยผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศชาติ จึงนับว่าประเทศชาติน่าจะได้ลงทุนจัดการศึกษาให้มากและมีประสิทธิภาพ (กิติมา ปรีดีดิถก. 2522 : 41) การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นแต่การพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยละเลยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพจะสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐาน

สมเกียรติ พ่วงรอด (2544 : 5-6) กล่าวว่า ในการบริหารงานมีปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) อุปกรณ์ (Materials) และการบริหารจัดการ (Management) จากปัจจัยดังกล่าว “คน” ที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินงานในองค์กรเป็นไปโดยบรรลุเป้าหมาย สามารถพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าขึ้น สถาบันการศึกษาจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเอกภาพในการทำงาน สามารถผลิตนักเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคล มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Perfect Man) เคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติสืบไป (กระทรวงศึกษาธิการ : 2550) ในการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการด้วยกันเช่น บุคลากรที่มีคุณภาพ เงินทุนที่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการจัดการ การบริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายได้

จังหวัดสมุทรสาครมีสถานศึกษา ทั้งหมด 192 แห่ง แบ่งเป็น โรงเรียน 149 แห่ง วิทยาลัย อาชีวศึกษา 3 แห่ง และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 40 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร: 2555) และงานด้านการเงินและบัญชีเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญของสถานศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดเบิกเงินงบประมาณ เงินรายได้ การทำบัญชีเงินงบประมาณของสถานศึกษา เงินรายได้ การจัดทำทะเบียนรายจ่าย ทำรายงานการเงิน การตรวจสอบ ความถูกต้องในการเบิกจ่าย การเตรียมข้อมูลเพื่อทำงบประมาณประจำปี (การบริหารการเงินสถานศึกษา 2547: 4-5)

ปัจจุบันการดำเนินงานเกี่ยวกับการเงิน บัญชีและงบประมาณมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากบริการให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา และนโยบายของภาครัฐ มีขอบเขตกว้างขวางและมีปริมาณเพิ่มขึ้นและการปฏิบัติงานด้านการเงินมีระเบียบ ข้อบังคับต้องปฏิบัติตามหลายฉบับ ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีจะต้องมีความเข้าใจระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นอย่างดีหากการปฏิบัติงานผิดพลาดจะทำให้การเงินของสถานศึกษานั้นล่าช้า เสียเวลา เกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา ส่วนงานราชการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่การเงิน บัญชีจะต้องรับผิดชอบทุกกรณี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ ต้องมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการเงินและบัญชีให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา และการจัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อบรรจุเข้าสู่ตำแหน่งจะทำให้การดำเนินการภายในขอบข่ายของตำแหน่ง นั้น ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี จึงต้องให้ความสำคัญต่อการสรรหาบุคคลที่มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

จะเห็นได้ว่าตำแหน่งด้านการเงินและบัญชีมีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะเฉพาะตำแหน่ง เพื่อให้การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดความพึงพอใจต่อผู้รับบริการ จากความสำคัญของตำแหน่งด้านการเงินและบัญชีดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่สถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครพึงประสงค์ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่มีอยู่ ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งเป็นแนวทางในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่มีลักษณะเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ทำให้การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่สถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครพึงประสงค์ทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและการให้บริการ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี
2. ใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่มีลักษณะที่พึงประสงค์และเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ของสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในด้านการเงินและบัญชี ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 192สถานศึกษาสถานศึกษาละ 1 คน รวม 192 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในด้านการเงินและบัญชี ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 138 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก
2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่พึงประสงค์ทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและการให้บริการ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี หมายถึง บุคลากรสายการเงินและบัญชี 3 ประเภท ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คือ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี พนักงานการเงินและบัญชี นักวิชาการเงินและบัญชี

2. คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำของบุคคล ในงานวิจัยนี้

หมายถึง พฤติกรรม ลักษณะท่าที อุปนิสัย คุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ ความประพฤติและปฏิบัติ ในงานวิจัยนี้ได้แบ่งคุณลักษณะออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ ความชำนาญ ความรอบรู้ในงานที่จะปฏิบัติและงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ความสามารถในการแก้ปัญหา เชี่ยวชาญ ความถนัดเฉพาะงาน นำหลักวิชามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตนเองและหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้า

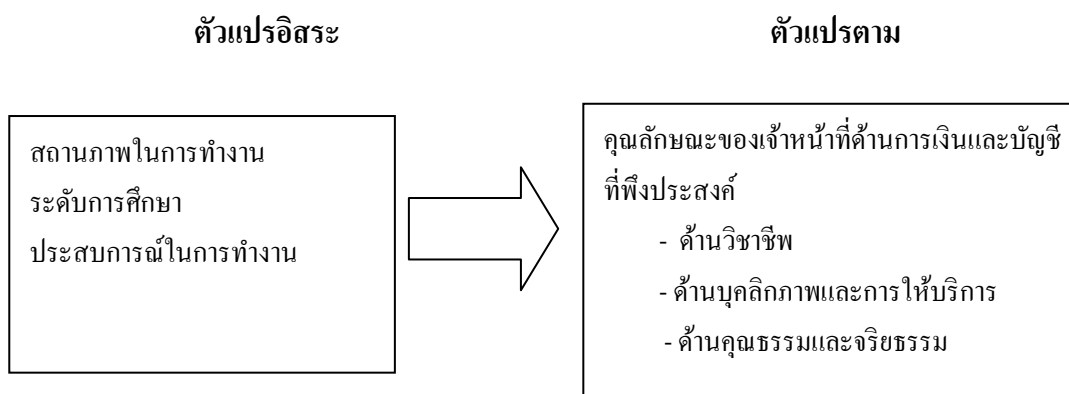
2.2 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและการให้บริการ หมายถึง พฤติกรรมทั่วไปที่แสดงออกทางกายหรือวาจา เช่น ลักษณะท่าทาง ท่วงทีวาจา กิริยามารยาท การแต่งกาย การรู้จักวางตน การควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก มีทักษะ ขยันอดทนในการปฏิบัติ จิตวิทยา การให้บริการด้านการเงินและบัญชีด้วยความเป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะในการให้คำแนะนำ ให้ข้อมูลการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาด้วยเหตุผลได้ถูกต้องเหมาะสม

2.3 คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจด้านการเงินและบัญชีด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีความยุติธรรม มีคุณธรรมในการปฏิบัติงาน

3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงของสถานศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจกำหนดคุณลักษณะในการบรรจุบุคคลเข้าทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชี ได้แก่ ผู้อำนวยการรองผู้อำนวยการ หรือหัวหน้างาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยมีกรอบความคิดโดยคาดว่า สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน จะส่งผลต่อความต้องการคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่พึงประสงค์ 3 ด้านแตกต่างกัน โดยแบ่งเป็นคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และการให้บริการและด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเขียนสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

1. บุคลากร ที่มีสถานภาพในการทำงานต่างกัน มีความต้องการคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน
2. บุคลากร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน
3. บุคลากร ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความต้องการคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน